

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน : วิเคราะห์
ปัจจัยอุปสรรคและปัจจัยเสริมสร้างในการมีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกัน
ชื่อนิสิต นายณัฐมิตร สอดคุช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เขียน วีระวิทย์
แผนกวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ปีการศึกษา 2521

บทคัดย่อ

การตัดสินใจของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 เป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากตลอดระยะเวลา 25 ปี ก่อนหน้านั้นตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ ไทยมีนโยบายเป็นปฏิปักษ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนมาตลอด การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยเกี่ยวข้องของอะไรบ้างที่ทำให้รัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ตัดสินใจดำเนินนโยบายดังกล่าว

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนจนกระทั่งมีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 อาจแบ่งได้เป็น 3 สมัย คือ สมัยแรก ในระบบการทูตบรรณาการ (พ.ศ. 1825 - 2396) สมัยที่สอง ในระบบชาตินิยมเฟื่องฟู (พ.ศ. 2453 - 2492) และสมัยที่สาม ในระบบคอมมิวนิสต์ (พ.ศ. 2492 - 2518) ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนในระบบการทูตบรรณาการสิ้นสุดลงในสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อมหาอำนาจตะวันตกขยายอิทธิพลเข้ามาในเอเชียแทนจีน ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนในสมัยต่อมาเป็นระบบชาตินิยมเฟื่องฟู ซึ่งเกิดความขัดแย้งในจีนและส่งผลกระทบต่อมาถึงไทย เพราะทั้งกลุ่มสนับสนุนระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของราชวงศ์แมนจู กลุ่มสาธารณรัฐของ ดร.ซุนยัตเซ็น กลุ่มก๊กมินตั๋งของ เจียง ไคเช็ค และกลุ่มคอมมิวนิสต์ของ เหมา เจ๋อตุง ต่างแข่งขันกันหาความสนับสนุนจากชาวจีนโพ้นทะเลในไทย โดยเฉพาะความเคลื่อนไหวของฝ่ายที่นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ในรูปการเผยแพร่และโฆษณาชวนเชื่อ ทำให้ผู้นำทหารของไทยตีความว่าเป็นการคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ จึงใช้นโยบายปราบปรามอย่างรุนแรงในสมัยต่อมา

เมื่อจีนเปลี่ยนการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตง เมื่อ พ.ศ. 2492 ทำให้จอมพล ป.พิบูลสงครามดำเนินนโยบายต่างประเทศเข้าผูกพันกับสหรัฐอเมริกา ยิ่งขึ้นเพื่อปกคลุมจีน โดยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การ ส.ป.อ. ในปี พ.ศ. 2497 ทอมมา สมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยิ่งมีนโยบายปรามปรามผู้ทองสงสัยว่าเป็นคอมมิวนิสต์ภายใน ประเทศรุนแรงมากขึ้น และสนับสนุนนโยบายเข้าไปแทรกแซงในสงครามอินโดจีนของสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีนจึงตอบโต้นโยบายดังกล่าวของสหรัฐอเมริกาที่โซ่ไทยเป็นที่ตั้งฐานทัพ โดยให้การสนับสนุนขบวนการคอมมิวนิสต์ไทยในทางการเมืองและกำลังใจในขอบเขตที่จำกัด

นโยบายใหม่ของสหรัฐอเมริกาที่ต่อต้านการยุติสงครามเวียดนามตามลัทธินิคสัน ในปี พ.ศ. 2512 และการเดินทางไปเจรจากับสาธารณรัฐประชาชนจีนของประธานาธิบดีนิกสันในปี พ.ศ. 2515 เพื่อให้สาธารณรัฐประชาชนจีนผลักดันเวียดนามเหนือให้ยอมยุติสงคราม ทำให้ไทยลดความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนตามไปด้วย และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ทำให้ไทยมีนโยบายที่สนิทสนมกับสาธารณรัฐประชาชนจีนมากขึ้น ต่อมาในวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2517 ได้มีการยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 53 ซึ่งห้ามมิให้ไทยทำการค้ากับสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้ไทยสามารถซื้อน้ำมันจาก สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ในราคามิตรภาพเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์น้ำมัน อันเป็นการปูพื้นฐานไปสู่ การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันในที่สุด

ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กัดสินใจสถาปนาความสัมพันธ์กับ สาธารณรัฐประชาชนจีนหลังจากที่บริหารประเทศได้เพียง 3 เดือน มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัย ภายนอก ปัจจัยภายนอกเนื่องจากได้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองขึ้นในกลุ่มประเทศอินโดจีน ไปเป็นคอมมิวนิสต์ และสาธารณรัฐประชาชนจีนมีบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศมากขึ้น หลังจากได้เข้าเป็นสมาชิกคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เมื่อสหรัฐอเมริกาหันไปติดต่อกับ ชาติอื่น ๆ เกือบทั่วโลกหันไปรับรองสาธารณรัฐประชาชนจีนทางการทูตแทนจีนไต้หวัน นอกจากนั้นประเทศเพื่อนบ้านของไทย 2 ประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน คือ มาเลเซียและ ฟิลิปปินส์ สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน จึงทำให้ไทยต้องปรับ นโยบายต่างประเทศตามไปด้วย

ส่วนปัจจัยภายในเกิดจากนโยบายของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ต้องการสร้างนโยบายต่างประเทศแบบเป็นกลาง เพื่อให้สอดคล้องกับบรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศใหม่ ซึ่งนอกจากจะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้ว ยังมีนโยบายถอนฐานทัพอเมริกันออกไปจากประเทศไทยภายใน 1 ปี และกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในกลุ่มอินโดจีนและอาเซียนอีกด้วย ทั้งนี้โดยดำเนินนโยบายควบคู่ไปกับนโยบายทางเศรษฐกิจเพื่อลดช่องว่างและกระจายรายได้ในหมู่ประชาชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยหวังว่าจะสามารถลดอิทธิพลและบทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยให้น้อยลงได้ นโยบายดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากกลุ่มพลังทางการเมืองภายในอย่างกว้างขวางทั้งกลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง นักนิเทศและสื่อมวลชน อย่างไรก็ตามปัจจัยภายในที่เป็นตัวเร่งให้รัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ต้องตัดสินใจไปสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนภายในระยะเวลาเพียง 3 เดือนหลังจากเป็นรัฐบาล น่าจะได้แก่ปัญหาการแตกแยกในรัฐบาลสหพรรคภายใต้การนำของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เอง เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคต่าง ๆ หันการได้รับตำแหน่งทางการเมืองเพิ่มเติม นอกจากนั้นยังเกิดการเดินขบวนต่อต้านฐานทัพอเมริกันในไทยและมีกลุ่มต่อต้านการเดินขบวนเกิดขึ้น ทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพจนถึงขั้นที่พรรคฝ่ายค้านจะขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงใช้การเดินทางไปสถาปนาความสัมพันธ์ กับสาธารณรัฐประชาชนจีนมาเป็นเครื่องเสริมสร้างเสถียรภาพและความชอบธรรมให้กับรัฐบาล

สรุปได้ว่าปัจจัยภายนอกมีอิทธิพลสำคัญ ที่มากระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะเมื่อใดที่ไทยดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ผูกพันกับศัตรูของสาธารณรัฐประชาชนจีน ก็จะกลายเป็นศัตรูของสาธารณรัฐประชาชนจีนตามไปด้วย แต่เมื่อใดที่ไทยมีนโยบายต่างประเทศเป็นกลาง ก็จะสามารถลดความเป็นปฏิปักษ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนลงได้ ส่วนปัจจัยภายในก็เป็นตัวกำหนดสำคัญที่มีส่วนผลักดันให้ไทยมีนโยบายที่เป็นมิตรหรือศัตรูกับสาธารณรัฐประชาชนจีนมากขึ้นด้วย